

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Rudolfa Čirča a sudcov JUDr. Ivana Machyniaka a JUDr. Evy Sakálovej v právnej veci žalobcu **Slovenskej republiky – Slovenského pozemkového fondu**, so sídlom v Bratislave, Búdkova č. 36, proti žalovaným **1/ A. K.**, bytom V., **2/ V. R.**, bytom N., **3/ M. F.**, rod. V., bytom L., **4/ J. V.**, bytom L., **5/ E. V.**, bytom L., **6/ T., a.s.**, so sídlom v B., o **určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam**, vedenej na Okresnom súde Košice – okolie pod sp.zn. 15 C 16/2000, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 8. marca 2007 sp.zn. 1 Co 89/2006, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie sa **z a m i e t a** .

Žalobcovi sa nepriznáva právo na náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Košice – okolie rozsudkom z 11. januára 2006 č.k. 15 C 16/2000-126 určil, že vlastníkom nehnuteľnosti v k.ú. V., zapísaných na LV č. X. ako parcela č. X. – trvalý trávny porast o výmere X. m² podiel pod X.-inách, na LV č. X. parcela č. X. – zastavaná plocha a nádvorie o výmere X. m², parcela č. X. – trvalý trávny porast o výmere X. m², parcela č. X. – záhrada o výmere X. m², parcela č. X. – ostatná plocha o výmere X. m², parcela č. X. – zastavaná plocha a nádvorie o výmere X. m², parcela č. X. – zastavaná plocha a nádvorie o výmere X. m², parcela č. X. – zastavaná plocha a nádvorie o výmere X. m².

parcely č. X. – zastavaná plocha a nádvorie o výmere X. m² podiel pod X.-inách, na LV č. X. parcela č. X. – trvalý trávny porast o výmere X. m² podiel pod X.-inách, na LV č. X. parcela č. X. – orná pôda o výmere X. m², parcela č. X. – trvalý trávny porast o výmere X. m², parcela č. X. – trvalý trávny porast o výmere X. m², parcela č. X. – orná pôda o výmere X. m², parcela č. X. – trvalý trávny porast o výmere X. m², parcela č. X. – orná pôda o výmere X. m², parcela č. X. – trvalý trávny porast o výmere X. m², parcela č. X. – orná pôda o výmere X. m², parcela č. X. – trvalý trávny porast o výmere X. m² podiel pod X.-ine, X.-ine je Slovenská republika v správe Slovenského pozemkového fondu. V prevyšujúcej časti návrh zamietol a rozhodol o trovách tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobca nadobudol uvedené nehnuteľnosti na základe konfiškácie, ktorou bol postihnutý majetok H. N. rod. L., E. V. rod. L., M. L. a V. L. v celosti z dôvodu, že uvedené osoby boli podľa nariadenia SNR č. 104/1945 Zb. označené ako osoby maďarskej národnosti. Vykonaným dokazovaním nezistil, že by vlastníctvo (spoluvlastníctvo) k týmto nehnuteľnostiam bolo pôvodným vlastníkom, prípadne ich právnym nástupcom zákonným spôsobom prinavrátené. Žalobe preto v rozsahu vyššie uvedenom vyhovel a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol.

Krajský súd v Košiciach rozsudkom z 8. marca 2007 sp.zn. 1 Co 89/2006 na odvolanie žalovaných 1/ a 2/ (odvolaním napadli len výrok, ktorým bolo žalobe vyhovené) rozsudok okresného súdu vo vyhovujúcej časti a vo výroku o trovách konania potvrdil. Účastníkom nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Stotožnil sa so záverom súdu prvého stupňa, že z výsledkov vykonaného dokazovania vyplýva, že uvedené nehnuteľnosti zapísané pôvodne v pozemkovo-knižnej vložke č. 3 prešli titulom konfiškácie podľa nariadenia SNR č. 104/1945 Zb. do vlastníctva štátu. V priebehu konania nebolo preukázané, že by tento majetok pôvodných vlastníkov (spoluvlastníkov) alebo jeho časť bol z konfiškácie vypustený, resp. že by následne došlo k spätnému prechodu alebo prevodu vlastníckeho práva na pôvodné spoluvlastníčky. Rozsudok okresného súdu v jeho vyhovujúcej časti považoval preto za vecne správny.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu na podnet žalovaného 2/ podal včas mimoriadne dovolanie generálny prokurátor. Uviedol, že do občianskoprávných vzťahov vstupuje v zmysle § 21 OZ, aj štát. Ak osobitný zákon neurčuje označenie tohto subjektu iným spôsobom, označuje sa ako účastník konania názvom Slovenská republika, s označením orgánu, ktorý za neho koná. Zákonného zástupcu štátu spravidla vymedzuje osobitný zákon

tak, aby bolo zrejmé splnenie podmienky uvedenej v § 21 ods. 2 O.s.p., „ktorého sa vec týka“. Zákonný zástupca štátu, ktorého sa vec týka, je ten orgán, so zákonnou náplňou činnosti ktorého priamo súvisí predmet súdneho konania. Podobným spôsobom je vymedzený predpoklad zákonného zastúpenia štátu pre Slovenský pozemkový fond v ustanovení § 34 ods. 14 zákona č. 330/1991 Zb. Z jeho znenia účinného do 31. decembra 2007 vyplýva, že Slovenský pozemkový fond zastupuje štát v konaniach pred súdom vo veciach nehnuteľností vo vlastníctve štátu, uvedených v osobitnom predpise (§ 17 zákona č. 229/1991 Zb.). Slovenský pozemkový fond musí v zmysle citovaného zákonného ustanovenia v konaní pred súdom preukázať, že predmetom súdneho konania sú nehnuteľnosti uvedené v ustanovení § 17 v spojení s ustanovením § 1 ods. 1 zákona č. 229/1991 Zb. a že tieto nehnuteľnosti sú vo vlastníctve štátu. Uvedené predpoklady treba skúmať v každom súdnom konaní individuálne a iba po ich preukázaní možno považovať Slovenský pozemkový fond za zákonného zástupcu štátu. Slovenskému pozemkovému fondu teda prináleží oprávnenie zastupovať štát pred súdom vo všetkých veciach, keď je nesporná existencia vlastníckeho práva štátu. Z obsahu ustanovenia § 34 ods. 14 zákona č. 330/1991 Zb. v znení účinnom do 31. decembra 2007 preto nemožno vyvodiť záver, že Slovenský pozemkový fond má zákonné oprávnenie zastupovať štát v žalobách, ktoré sa týkajú samotnej existencie vlastníckeho práva štátu, napr. v žalobách o určenie vlastníckeho práva, ak je toto právo spochybňované, ako tomu bolo aj v prejednáwanej veci. V tejto súvislosti poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 23. novembra 2004 sp.zn. 1 Cdo 203/2004. So zreteľom na uvedené mal za to, že v súdnej veci nebola splnená základná podmienka konania v zmysle § 21 ods. 2 O.s.p. Konanie tak trpí vadou uvedenou v § 237 O.s.p., z ktorého dôvodu navrhol rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež okresného súdu zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

Žalovaný 1/ vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora uviedol, že sa s jeho obsahom stotožňuje a navrhuje mu vyhovieť.

Ostatní účastníci konania sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora nevyjadřili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas (§ 243g O.s.p.) generálny prokurátor za splnenia podmienok požadovaných ustanovením § 243e O.s.p., preskúmal vec bez nariadenia dovolacieho

pojdnávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie nie je dôvodné.

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní namietal, že konanie pred odvolacím súdom (a tiež pred súdom prvého stupňa) trpí vadou v zmysle § 237 O.s.p. spočívajúcou v tom, že v súdnej veci Slovenský pozemkový fond (jeho pracovník) nebol oprávnený za štát pred súdom konať, lebo k tomu nemal zákonné a ani iné splnomocnenie a teda, že nebola splnená podmienka konania v zmysle § 21 ods. 2 O.s.p.

Dovolací súd sa preto (ale aj vzhľadom na zákonnú povinnosť) zaoberal otázkou, či konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. Osobitnú pozornosť venoval najmä tomu, či generálnym prokurátorom tvrdená skutočnosť vôbec zakladá niektorý z dôvodov zmätočnosti rozhodnutia odvolacieho súdu v zmysle vyššie citovaného zákonného ustanovenia (sám generálny prokurátor v dovolaní neuviedol, o ktorú konkrétnu vadu uvedenú v § 237 O.s.p. oprel jeho dôvodnosť).

Podľa § 237 O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania,
- c) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný,
- f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom,
- g) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Podľa názoru dovolacieho súdu skutočnosť tvrdená generálnym prokurátorom nie je spôsobilá založiť vady uvedené pod písmenami a/, d/, e, a g/ ustanovenia § 237 O.s.p. Zostáva teda posúdiť, či konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté vadami v zmysle § 237 písm.b/, c/ a f/ O.s.p.

Pod spôsobilosťou byť účastníkom konania sa rozumie spôsobilosť subjektov mať procesné práva a povinnosti, pričom túto upravuje Občiansky súdny poriadok tak, že ju má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti; inak ten komu ju zákon priznáva (§ 19 O.s.p.). V občianskoprávných konaniach majú spôsobilosť byť účastníkom konania tí, ktorí majú všeobecnú spôsobilosť mať práva a povinnosti podľa hmotného práva.

V posudzovanej veci Slovenskú republiku označenú za účastníka konania na strane žalobcu treba považovať v prípade, ak je účastníkom občianskoprávných vzťahov, za právnickú osobu (§ 21 OZ). Keďže v danej veci vlastnícky vzťah je nepochybné vzťahom občianskoprávnym, štát tu vystupuje ako subjekt s vlastnou právnou subjektivitou, spôsobilý byť účastníkom v takomto právnom vzťahu. Je preto spôsobilý byť aj účastníkom občianskeho súdneho konania (§ 19 O.s.p.). V konaní teda Slovenská republika vystupovala ako účastník, ktorý má procesnú subjektivitu, z ktorého dôvodu existencia vady uvedenej v § 237 písm.b/ O.s.p. neobstojí.

Predpokladom procesnej nespôsobilosti účastníka konania je skutočnosť, že nemá vôbec spôsobilosť vlastnými úkonmi nadobúdať práva alebo brať na seba povinnosti alebo táto jeho spôsobilosť je obmedzená.

Účastníkom konania môže byť fyzická osoba, právnická osoba a štát, ktorí môžu pred súdom samostatne konať (procesná spôsobilosť) v tom rozsahu, v akom majú spôsobilosť vlastnými úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti (§ 20 O.s.p.). Podľa § 19a ods. 1 OZ môže byť spôsobilosť právnickej osoby nadobúdať práva a povinnosti obmedzená len zákonom. Nejde však o také obmedzenie spôsobilosti, ktoré by odôvodňovalo povinnosť ustanoviť tejto právnickej osobe zástupcu. Dovolací dôvod uvedený v § 237 písm.c/ O.s.p. nemôže preto vzniknúť na strane účastníka konania, ktorým je právnická osoba. K vade uvedenej v tomto zákonom ustanovení nemôže dôjsť ani na strane štátu ako účastníka konania. Štát, ako už bolo uvedené vyššie, pokiaľ je účastníkom občianskoprávných vzťahov, je totiž právnickou osobou (§ 21 OZ). Predmetný dovolací dôvod sa môže vzťahovať len na fyzickú osobu ako účastníka konania, prípadne na jej zákonného zástupcu. Existencia vady v zmysle § 237 písm.c/ O.s.p. preto neprichádza do úvahy.

Odňatím možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. sa rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu

Občiansky súdny poriadok dáva (napr. právo zúčastniť sa pojednávania, byť vypočutý ako účastník konania, robiť prednesy, navrhovať dôkazy a pod.). To platí aj pre postup súdu prvého stupňa v prípade, ak odvolací súd z takého pochybenia nevyvodí vo svojom rozhodnutí dôsledky. Z uvedeného je zrejmé, že ak má ísť o naplnenie predpokladov dovolania podľa ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p., musí ísť zo strany súdu o porušenie konkrétneho procesného ustanovenia, ktorého bezprostredným následkom je odňatie možnosti účastníkovi konať pred súdom. O takýto prípad vady konania v posudzovanej veci nejde. Samotná skutočnosť, že Slovenský pozemkový fond (jeho pracovník) nebol oprávnený za štát pred súdom konať, nemala totiž za následok znemožnenie žalovanému 2/ ako účastníkovi konania realizovať tie procesné práva, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva. Navyše, ani z obsahu súdneho spisu nevyplýva nič, čo by odôvodňovalo existenciu vady v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p.

Na základe vyššie uvedeného možno uzavrieť, že generálny prokurátor neopodstatnene namietal, že konanie pred súdmi nižších súdov trpí vadou uvedenou v § 237 O.s.p.

Účelom a zmyslom mimoriadneho dovolania, ako mimoriadneho opravného prostriedku, je odstrániť ujmu spôsobenú na právach účastníka rozhodnutím odvolacieho súdu (prípadne tiež súdu prvého stupňa). Musí teda ísť o takú ujmu (procesnú vadu), ktorú je možné odstrániť zrušením napadnutého rozhodnutia a napraviť v ďalšom konaní pred súdmi nižších stupňov.

Podľa názoru dovolacieho súdu, v súdnej veci v súčasnosti (vzhľadom na zmenu právnej úpravy) nie je možné generálnym prokurátorom namietanú procesnú vadu odstrániť.

Podľa § 34 ods. 14 zákona č. 330/1991 Zb. v znení účinnom od 1. januára 2008 totiž platí, že Pozemkový fond za štát a neznámych vlastníkov koná pred súdom vo veciach nehnuteľností vo vlastníctve štátu uvedených v osobitnom predpise, podielov spoločnej nehnuteľnosti vo vlastníctve štátu a poľnohospodárskych pozemkov, ktorých vlastníci nie je známy, a to aj vtedy, ak vlastnícke právo štátu a neznámych vlastníkov je sporné; obdobne postupuje správca vo veciach lesných pozemkov vo vlastníctve štátu a lesných pozemkov, ktorých vlastníci nie je známy.

Nová právna úprava teda s účinnosťou od 1. januára 2008 priniesla zmenu v tom, že Pozemkový fond (jeho pracovník) koná za štát pred súdom vo veciach nehnuteľností vo vlastníctve štátu uvedených v osobitnom predpise aj vtedy, ak vlastnícke právo štátu je sporné. To znamená, že za splnenia zákonných predpokladov, je oprávnený konať za štát aj v prípade žalôb o určenie vlastníckeho práva (rozsudok NS SR z 23. novembra 2004 sp.zn. 1 Cdo 203/2004, na ktorý odkazuje generálny prokurátor, sa tak stal od januára 2008 v otázke označenia orgánu, ktorý koná za štát v prípadoch uvedených v § 34 ods. 14 zákona č. 330/1991 Zb., neaktuálny).

Keďže existenciu vady spočívajúcu v nesprávnom označení orgánu konajúceho za štát je potrebné skúmať podľa právneho stavu v čase rozhodovania, po zrušení napadnutých rozhodnutí súdov nižších stupňov a vrátení veci súdu prvého stupňa, by tento súd, vzhľadom na zmenu právnej úpravy, nemal čo v označení orgánu konajúceho za štát odstraňovať, resp. naprávať. Označenie orgánu konajúceho za štát v žalobe je totiž v súlade s právnym stavom, podľa ktorého je nutné v súčasnosti túto otázku posudzovať. Podľa dovolacieho súdu, za tejto situácie, by vyhovením mimoriadnemu dovolaniu vo forme zrušenia rozsudkov súdov nižších stupňov, nebol naplnený zmysel a účel tohto procesného inštitútu, a okrem toho by bol takýto postup aj neefektívny, teda odporujúci zásade hospodárnosti občianskeho súdneho konania.

Námietka generálneho prokurátora Slovenskej republiky spočívajúca v tom, že konanie pred súdmi nižších stupňov trpí vadou uvedenou v § 237 O.s.p. neobstojí. Navyše, procesnú vadu namietanú generálnym prokurátorom, nie je možné za súčasného právneho stavu odstrániť, po zrušení rozsudkov súdov nižších stupňov. Najvyšší súd Slovenskej republiky ním podané mimoriadne dovolanie preto zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.). Predmetom dovolacieho prieskumu nebolo posúdenie žaloby z vecnej stránky.

Účastníkom náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, keďže generálny prokurátor ani žalovaný 2/ neboli v konaní úspešní a žalobcoví trovy nevznikli.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. septembra 2009

JUDr. Rudolf Čirč, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová

